

מסורת הש"ס

החולץ ליבמות

פרק רביעי יבמות

מא.

עין משפט
נר מצוה

פך דאזלא כהנה לבי דינא. כשלאה חוללת מוליכה עמה
לבי"ד וכ"ע לא דעבי הי מנייהו ויבמות דכבד לדרחל חלץ וכי
נסיב כרת רחל דהיינו כרת קרובת חלוצתו אמרי כרת חלוצתו נסיב
דלחינהו כברי שרחל וקרמה נשי אחיו הוה שהרי חלץ לרחל: האי דלא
אזלא כהנה לבי דינא. כשהייבמה
חוללת אין כרתה הולכת עמה הלכך
כי נסיב אחות זרה לא אמרינן אחות
חלוצתו נסיב: **מתני'** ולא
מסייבמה. דלויא לה אחות חלוצתו.
ומיהו מחלינה לא מפטרלה דמלכותייהו'
רמיא קמייה ואע"ג דלחמותה קיימת
דלחמות חלוצה אינה אלא מדברי
סופרים: **וכן המגרש**. בגמרא זעי
מזי וכן: **פטורה**. אף מן החלוצה
דיואלה משום אחות אשה הואיל ואשמו
קיימת ואחות גרושה מדברי תורה
כדמי (ויקרא יח) עליה זכייה כל
שכחייה (ט): **שומרה** זכש עשד. אחד
מן האחין את אחותה לאחר שנפלה זו
לפניהם והזקקה לכולן: **המפן**.
מלכות דקא פגעת בלחמות זקוקה:
עד שיעשה מעשה. שייכסו האחין
את היבמה או יחלו ותעקר זיקתה
ממך: **מה היבמה יכנסו** אם אשה.
דאפילו כנסה ומתה מותרת בלחמותה:
מה יבמה. וכל נומר לו אח אלה זה:
ואם אשה אחיו חלוצה. אבל יבומי
לא דלחמות גרושהו היא: **גב' הלכה**

כרבי יהודה. די שזיקה ואחלימה
למיסרא עליו: **מהו זכייה**. מי
אמרינן כיון דמתה פקע איסור אחות
אשה ושירא או דלמא אע"ג דפקע
איסור אחות אשה קס עליו זכייה
אשת אח הוהיל ונאסרה עליו שעה
אחת זכעה שהיתה זקוקה ליבם ואין
אני קורא זה יבמה יבא עליה הרי
היא כאשת אח שיש לה בניס ואסורה
עולמית עליו: **מ"ט דרב**. דשרי הרי
נאסרה עליו שעה אחת: **שהותרה**.
זשעת נפילתה: **נאסרה**. כשקידש
זה אחותה: **ואח"כ מה אחיו הכ'**.
ונפלה אחותה ואסרתה לראשונה עליו
משום אחות זקוקה ואע"ג דזכד זה
מאמר כדמין זכ' ארבעה אחין (ט) ז"ה
אומרים או על אשתו ואו על
אשת אחיו: **ואח"כ מה אשמו של שני**
אחיו. ונאסרה צעלת מאמר זו: **ר'**
אלעזר היא. צפק ז"ש הנגרש את
האשה והחזירה מותרת ליבם רבי
אלעזר אוסר הוהיל ועמדה עליו שעה
אחת זכיסור גרושה את: **דזשעת**
נפילה לא **איהיזוי**. דמקמי דשעת
איתסרה עליה: **מה יבמות**. אמקדש
אחות יבמתו קאי: **חוללת**. כשמואל
ורב אחי: **עד כאן** לא פליגי רבנן עליה
דרבי אלעזר. צפק בית שמאי אלל
גבי מנרש אשה והחזירה משום
דמנפילה ואילך לא איתסרה עליה
ואיסור שכיחי אחיו לא מהני השתא

מוסף רש"י

שומרת יבם. ממתנת
ליבוס יבמה (לעיל יח)
נפסה יבמה ומהו
בגדול ליבם (מגילה יח)
שקדיש אחיו. של יבם
את אחותה. אחר שנפלה
זו לפניו (לעיל יח) כל
אחד מן האחין ויבמה
אם אחותה של יבמה
אחר שנפלה היבמה לפניו
(מגילה יח) ומלה היבוס
באחי (לעיל יח). אמר
לו. אה שקדיש אחות
יבמתו. המתן. מלכות,
לפי אלתות זקוקות היא,
הואיל והוא שקדיש
אחותה לו קידש את זו,
כריח להמתין עד שתייבם
היבמה לאחר דכקשה זקק
(שם). עד שיעשה אחיך
מעשה. זכייה או לחלץ
או ליבם. אבל בעור היבמה
לפי כן לחלץ או ליבם
הרי היא לכל אחד כשמהו
עד ידי זיקת יבוס ואסור
בלחמות משום אחות אשה,
דקסרי יח זיקה אפילו
מבני וכל שכן מבני. ופליגי
רבנן עליו ואחרי הוהיל
ועי אחסו הן אין זיקתו
מיוחדת להיות מוטלת על
אחד מן האחיות מאשיות
ומותרת בלחמות אשה,
(יח). כבא שנה רבי.
בגמרא הו' למדת רבי
(ח) ממתנה זו או מלית,
אחות גרושה מדברי
תורה. הוה עיהו
המורה. אבל לחמות חלוצה
אשה אלא מדברי סופרים
(סדורין ח). היבמה לא
החלוץ. בתוך ג' מפש
למות צבמה. ממש
טעמא זכייהו (קדוש)
שעת מעוברת היא ונפלה
שעו מעוברת אינה חלוצה. ואם
תאמר תתוך בתוך ג'
ותמתין עד לאחר ג',
שעת מעוברת מעוברת. ואם
זכיתה חלוצה אם תלך
ולך של קיימה. ואם לא
תלך מעוברת אינה זכירה
חלוצה חלתה. ואם תלך
והלך שאינו של קיימה
תתוך שעת עליה. שעת
יח ויהל של קיימה
ואינה חלוצה. ואינה
לכחיה. ונפלה ממזרה
כרח לכחות. וילבמה
דלמא איכא דהו בתלמוד
ולא הוה כהנהו וסברי
שחי חלוצה לכהן (שבועין
ח). ודלא תתייבם. שעת
מעוברת היא ונפלה
על אשת אחי שיש לה
בניס והוה היא עליו כבמה,
אבל לאחר שלשה זכיר
זה שאינה מעוברת. אם
תתוך לא מתייבם (שם)

הך דאזלא בהדה לבי דינא. פי' כזונטרס כשלאה חוללת מוליכה
רחל לחמותה עמה לבי"ד ואיכא דכבדי שרחל חלוצה ולהכי אסורה
גם כרתה אפילו שתינה נשואות לנכרי דלחינהו כברי שרחל וכרתה
נשי אחיו היו שהרי חלץ לרחל ותימה גדולה פירש דהא חלץ מן זמתנייהו
ובלחמותה זמנין שהיא קיימת הא מתה
שריא ותנן נמי לקמן (דף מט.) חלץ
לה ומתה מותרת בלחמותה ואחריה
כברי שלחמותה חלץ ועוד ודמין האמין
מוסרינן אע"ג דלויא כהנה לבי דינא
ועוד דלא מיתסר כרה אלל דוקא
במצוה כדאמרינן זכ' קמא (לעיל ח).
ולעיל זכיש ארבעה אחין (דף מט. ושם)
גבי התחיל בלחמות מייתי לה למתני'
דהכא דהיינו שתינה נשואות לחמו
ופי"ה יש לישב קמא נשואה לחמו ולא
לנכרי (א) ונר' לר"י דגרסי' הא דלואלל
כהנה לבי דינא פי' שחוללת לחלוץ
וכיון דחלוצה דמיה לגרושה טפי ואסור
גם כרת קיימתה כשנשאה לחמין

דמיה לזרת ערוה אבל כשחוללת כרת
לאה ולא לאה לא דמיה לאה לגרושה
ואפילו רחל שהיא קרובת כרת חלוצה
שריא ויש ספרים דלא גרסי' לא
כהנה ולא כהנה אלל הא דלואלל לבי
דינא והא דלא זולא: **ויציא את**
אשתו בגמ'. זכ' ארבעה אחין (לעיל
ט). לא זעי למינה דזו היא למעוטי
הך דהכא דפעה כדפרישית לעיל (ט):
מתה אשתו מותרת ביבמתה. ומתני'
דקמי מתה יבמתו ולא נקט
מתה אשתו דהוה כמותה טפי אידי
דזעי למיתני מת היבוס תנא נמי מתה
היבמה: **מאי טעמא** דרב משום
דהוה יבמה שהותרה. ואע"ג זכיש
ארבעה אחין (שם דף ט.) שרי זכ'
אפילו לא ומתה לנחמה דקאמר
מתה הראשונה מותרת זשניה היינו
דוקא זיקה דרבנן אבל הכא אחות
אשה דאורייתא דוקא משום דהותרה:
עשה בה מופנה מאמר. לא
אטעריך אלל לפוקי מז"ש

דאמר (לעיל דף ט.) מאמר קונה קנין
גמור אי נמי נקט עשה זכ' מאמר
לאשמועין גמרי דאין זיקה שהייה
גמורה אפילו הכי אוסרת את זו:
ואמא' תיהו יבמה שהותרה בו'.
תימה דלא פריך מהך
זכיימא לרב זכיש פירא ארבעה אחין
(לעיל דף ט.). ולישני דרבי אלעזר היא
דמשני הכל: **הך ד' אמר אימור**
דאמר רבי אלעזר בו'. דכתי הוה מני'
למינה דעמדה דר' אלעזר כדפריש
לקמן צפק ז"ש (דף קט. ושם) אבל
זכ' זכיימא דלמא לא פליגי:

בתולות ואחד בעולות אחד גרושות ואחד אלמנות ואחד ארוכות
רבי יהודה אומר הנשואות יתארסו והארוכות ינשאו חוץ מן הארוכות
שביהודה מפני שלבו גם בה"ר" יוס' אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנות
בז"כ

רבנן אלל דמשום דמנפילה וזילך לא מסתמ עליה אלל היכא דמנפילה וזילך איתסרה עליה והרי
דקאמר ואלל מתייבמת וא"כ שפיר קאמר הדר אמר דולחי היה מתחרש ממנה שאלמר דלמיה אליכא דרבי אלעזר דולחי תלמיך כרבנן
דפ"י וא"כ אשמך זכין שרי לא ידע מה (היה) לתרך ממה שזמר תמוזר האתריה הראשון דהכא חוין דלינה מתייבמת ואלל
למניין תמוזר האתריה הראשון:
מפני

ע א מיי פ"ו מהלכות
יבוס הלכה כ' טוש"ע
אה"ע סימן קעד ספ"ג:
עא ב מיי שם הלכה ט
סג עשין נא נב
טוש"ע אה"ע סימן קעב
ספ"ד א:
עב ג מיי פ"א מהלכות
יבוס הלכה יד ופ"ו
הלכה ח סג עשין נא
טוש"ע אה"ע סימן קעט
ספ"ה א:
עג ד מיי שם טוש"ע
אה"ע שם ספ"ד ז:
עד ה מיי פ"ב מהלכות
איסורי ביאה הלכה ז
סג לאחין קח טוש"ע
אה"ע סימן טו ספ"ד טו:
עה ו מיי פ"א מהלכות
יבוס הלכה יג סג
עשין נב ולחין קוש"ע
אה"ע סימן קעד ספ"ג:
עז ז מיי פ"ג מה הלכה
ח סג עשין נא
טוש"ע אה"ע סימן קעט
ספ"ה ז:
עח ח מיי פ"א מהלכות
יבוס הלכה יט סג
עשין נג טוש"ע אה"ע
סימן קעד ספ"ד יט:
עצ ט מיי פ"א מהל'
גירושין הלכה יח
סג עשין כ טוש"ע
אה"ע ס"י יג ספ"ה א:

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה יזאל וכו'
כדפרישית לעיל דף כ"ט.
ד"ה א"ז לו:

תוספות ישינו

א ועוד קשה דלפ"ה
היכל דלועלה לאחר חלוץ
אחותה שפתי כרה דהא
לא אחיה כהנה לבי"ד וא"כ
לא מהיירי בכל ענין
ועוד קשה דפ"ה דאף
וזמתי לא אף קח אם הייה
כהנה עמא משע שירא ליה
כיון דאחי משאין דאין כרה
אלל מתא וגם פ"ה קשה
הלשון דנקט זמתי' דלמא
קיימת חלוצה דהא לא
מקריא כרה אלל מתא
ונלכה לפרש דה"ק הך
דאלל כהנה לבי דינא
כלומר שהולכת עס האית
לבי"ד לחלוץ וליבוס בהו
רבנן אלל סק קיימתה וכן
קריבי גרושהו ואסן פן אסור
זכרתה כמו צבלת גרושהו
דאלל כהנה לבי דינא לא
מייירי אבל הך דלא אלל
לבי"ד כהנה לדיניו כהנה
הולכת עמו לבי"ד
שריא לא עשה בה מעשה
לא גזור רבנן דלא לנאסור
קיימתיה ולכך מותר
קיימתה כרת חלוצתו:
הייבא דחזית בשעת נפילה
מי אמר. תימה זכ"כ לא מני'
תלמיך אפילו כרבנן ודלא
כרבי אלעזר כדפרישית ואם
כן מאי קאמר הדר אמר
דמשמע דעריין קשה ליה
הך דמייירי רבי המנונה
ומשום הכי אשמך הך
ורחל לא שריא ליה דהא
אשתא היא איסהי רחל'
לומר דלא תלמיך כרבי
זכיימא וא"כ הך זכיימא
ליתא מתא דמנין דלא אמרי'
אחי' לבי דינא דאמרי' ויש
הלכה דרבנן לא מני' אמרי'
אפי' רבנן שרו לה לגמרי
יז"ל דידע שפיר שיהא
דלקמן דעך כקא חן שרי

היבוס (ש"רובין טס.) ולא יתארסו. גזור רבנן אירוסין אטו נשואין (טס.). אחד בתולות כו'. מפרש המס (לקטו טב.) אשת
שפשו לה ככסות בתולות ואחת שפשו לה כשהן צעולות. שנתאלמנה או נגרושה מצעלה זה בין מן האירוסין בין מן
הנשואין. וקיימת הממון אחר הגט או אחר המיתה ג' מדינא (ש"רובין טס.). ואחד ארוסות. אף על גב דארסות לבו נת
עיורו הוה. גזור רבנן אירוסה אטו נשואה. דכרי רי"מ לא גירסין אלל שמתא היא (טס.). הנשואות יתארסו. מיד דהא לא
מיעברא משני מוח' ג' ואם תלך בתוך ט' ורחל דלשון הוא. דהי מתחרין בן ששה הוא ולא חי. והארוסות. שנתאלמנו לא
שנתגרשו מן האירוסין ינשאו. מיד דהא לא מיעברא ממשאין (טס.). חוץ מן המעברא שביהודה. שאין בנינו ליה מתן וכלה קודם כניסתן לחופה כדאמרינן בזמנות (זכ). מפני שלבו גם בה. רגיל זה ומכירה ומרואה לו (ש"רובין טס.). כל הבשחם
יתארסו. אמתא קמא פליגי דלמיר אפילו ליאריס. וארריי יהודה פליגי דשרי ארוסה לישא (טס.).